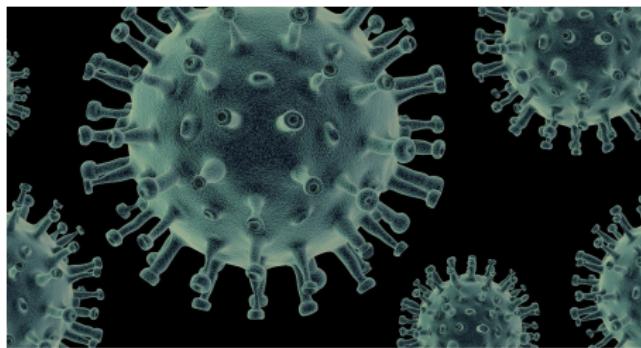

Econometric modellings, explained and explaining variables

1 marca 2021

- Jest to nauka pomocnicza stosowana na początku w ekonomii;
- Jest to nauka, która stosuje metody matematyczne, statystyczne i informatyczne dla analiz ilościowych pomagających zrozumienie i wzajemną korelację między dwoma lub więcej zjawiskami społecznymi i przyrodniczymi.

Podstawowym zadaniem ekonometrii jest odpowiedź na różne pytania dotyczące wpływu jednego zjawiska na drugie.

Przykładowo:

- ① W jaki sposób dawka nawozu mineralnego: azotowego (N), fosforowego (P) i potasowego (K) wpływa na wielkość plonu?
- ② W jaki sposób populacja pszczół, trzmieli i innych owadów zapylających wpływa na wielkość plonów?
- ③ W jaki sposób użytkowanie pestycydów zmniejsza populacje pszczół, trzmieli i innych owadów zapylających?
- ④ W jaki sposób gęstość zaludnienia regionu wpływa na rozprzestrzenianie epidemii COVID-19?
- ⑤ W jaki sposób rolnictwo, przemysł, turystyka kształtuje produkt krajowy brutto danego kraju?

Odpowiedź na powyższe pytania jest intuicyjnie oczywista, choć nie zawsze:

- ① Wiadomo, nawozów N,P,K nie za dużo nie za mało;
- ② Im więcej pszczół i trzmieli tym większe plony;
- ③ Im więcej pestycydów tym większe plony, ale też mniej owadów zapylających, więc mniejsze plony. Zatem myśląc o maksymalizacji plonów pestycydów nie może być za dużo;
- ④ Im większa gęstość zaludnienia tym łatwiej rozprzestrzenia się COVID-19? Na początku tak, ale później możliwość transmisji jest ograniczona.
- ⑤ Wszystkie gałęzie rolnictwo, przemysł i turystyka kształtują produkt krajowy brutto kraju i poprawiają dobrobyt kraju. Ponieważ jednak zasoby są ograniczone, ciężko zadbać o rozwój rolnictwa, przemysłu i turystyki jednocześnie.

Mniej oczywiste pytanie: Czy wzrost wydatków socjalnych wpływa powoduje wzrost dobrobytu społeczeństwa? Z jednej strony:

- ① Konsumenti mają więcej pieniędzy i więcej kupują;
- ② Powstają nowe firmy, co wpływa na zmniejsza się bezrobocia;

Z drugiej strony:

- ① Podwyżki cen, innymi słowy zwiększa się inflacja, a w skrajnych wypadkach brakuje towaru w sklepie;
- ② Łatwość pozyskania kapitału z innych źródeł niż etat wpływa na decyzje o rezygnacji z mało płatnej pracy;

Zatem decyzja o wydatkach socjalnych jest ryzykowna i nieodwracalna.

Przykład

- Grupa rolników sprowadza nowy szczep winogrona do Polski w celu produkcji wina;
- W celu opracowania technologii uprawy, pole zostało podzielone na 100 sektorów doświadczalnych;
- Pola podzielono na sektory ze względu na dawki nawozu N,P i K;
- Winogrona sadzi się wiosną i owoce zbiera jesienią;
- Jesienią sprawdzamy plony w każdym sektorze i analizujemy plony w zależności od dawki nawozu z danego sektora.

Example

Niech

- $t = 1, 2, \dots, 100$
indeks sektora;
- P_t - dawka nawozu fosforowego w sektorze t ;
- N_t - dawka nawozu azotowego w sektorze t ;
- K_t - dawka nawozu potasowego w sektorze t ;
- G_t -
plony zebrane z sektora t ;

Example

Celem jest dopasowanie modelu do danych

$$G_t = F_{\beta_0, \beta_1, \dots, \beta_k}(N_t, P_t, K_t, \epsilon_t),$$

gdzie

- ϵ_t - składnik losowy o zerowej średniej i stałej wariancji;
- $F_{\beta_0, \beta_1, \dots, \beta_k}$ - funkcja zależna od nieznanych parametrów $\beta_0, \beta_1, \dots, \beta_k$: funkcja jest zadana intuicyjnie przez użytkownika, a celem jest znalezienie parametrów:
- Zmienne N_t , P_t i K_t nazywamy **objaśniającymi**;
- Zmienna G_t nazywa się **objaśnianą**;

Model liniowy:

$$G_t = \beta_0 + \beta_1 N_t + \beta_2 P_t + \beta_3 K_t + \epsilon_t,$$

$\beta_0, \beta_1, \beta_2$ i β_3 to nieznane parametry.

Wady modelu:

- G_t rośnie monotonicznie w N_t, P_t i K_t co w praktyce jest niemożliwe ponieważ każdy rolnik wie, że **dawka nawozu nie może być ani za duża ani za mała**;
- gdy $\beta_k, k = 0, 1, 2, 3$ jest ujemna, istnieje **kombinacja dawek dająca ujemny plon**;

Model liniaryzowalny:

$$G_t = \exp(\beta_0 + \beta_1 N_t + \beta_2 P_t + \beta_3 K_t + \beta_4 N_t^2 + \beta_5 P_t^2 + \beta_6 K_t^2 + \epsilon_t),$$

gdzie β_k , $k = 0, 1, \dots, 6$, β_3 jest nieznanym parametrem. Model może być sprowadzony do liniowego:

$$\ln(G_t) = \beta_0 + \beta_1 N_t + \beta_2 P_t + \beta_3 K_t + \beta_4 N_t^2 + \beta_5 P_t^2 + \beta_6 K_t^2 + \epsilon_t.$$

Teraz

Zmienna objaśniana	$\ln(G_t)$
Zmienna objaśniająca	$N_t, P_t, K_t, N_t^2, P_t^2, K_t^2$

Po obliczeniu $\beta_0, \beta_1, \dots, \beta_6$:

- Im większa wartość G_t tym większa wartość $\ln(G_t)$;
- Zatem im większa wartość $\beta_1 N_t + \beta_4 N_t^2$ tym większa wartość $\ln(G_t)$;
- Podobnie im większa wartość $\beta_2 P_t + \beta_5 P_t^2$ tym większa wartość $\ln(G_t)$;
- Taka sama sytuacja jest z zależnością $\beta_3 K_t + \beta_6 K_t^2$ od $\ln(G_t)$;
- Przykładowo, niech $\beta_0 = 30, \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = 100, \beta_4 = -2, \beta_5 = -1$ and $\beta_6 = -5$:

$$\ln(G_t) = 30 + 100N_t + 100P_t + 100K_t - 2N_t^2 - P_t^2 - 5K_t^2 + \epsilon_t.$$

- Taki model daje nam optymalną dawkę:
 $N_t = 25, P_t = 50, K_t = 10;$

Wada modelu:

- Plony zależą od dawki nawozu, ale nie zależą od proporcji między nawozami:
optymalna dawka azotu to 25 niezależnie od dawki potasu.
Taka sytuacja nie może mieć miejsca w praktyce.
- W praktyce, zmiana dawki azotu wymusza zmiany pozostałych dawek;

Dopasowanie F

Mozliwe sa inne dopasowania modelu:

$$\begin{aligned}\ln(G_t) = & \beta_0 + \beta_1 N_t + \beta_2 P_t + \beta_3 K_t \\ & + \beta_4 N_t^2 + \beta_5 P_t^2 + \beta_6 K_t^2 \\ & + \beta_7 N_t P_t + \beta_8 P_t K_t + \beta_9 N_t K_t + \epsilon_t.\end{aligned}$$

Można wziąć pod uwagę również parametry gleby: pH - poziom zakwaszenia, wilgotność, poziom zanieczyszczeń etc.

- Modele ekonometryczne jest stale poprawiane aby być bardziej wiarygodny;
- Modele powinny odzwierciedlać zjawiska znane z dotychczasowych doświadczeń i obserwacji;
- Mając odpowiedni model, celem jest dopasowanie parametrów do danych;
- Kolejnym krokiem jest analiza diagnostyczna modelu: czy pasuje do danych, czy model pasuje do założeń, czy przeczy założeniom.
- Ostatecznym celem jest opracowanie prognoz.